

drang te dragen, zonder iemand den baard te verzengen. Er is ook een Reformatie-stijl, die wel eens uit den gewonen stijl valt. Op het kwinkeleeren van een kanarie — schreef eenmaal De Liefde — hoe lieflijk ook, heeft zich nimmer een krijgsheer tot den strijd toegerust.

Zeker, voor Reformatie is noodig een Reformatie-basis. Die behoeven wij niet te zoeken. Luther moest daar eerst om worstelen. Van den Paus beriep hij zich op het concilie, tot Eck hem in het twistgesprek van dezen grond dreef en hij niets overhield dan het Goddelijk Woord. Welnu, één ding is duidelijk geworden, ons volk laat dat Woord niet los. Het laat los, terstond los, wie dat Woord loslaat, hoe lief hij hun ook vroeger is geweest. Het laat los hem van wien het vermoedt, dat hij van dien grond afwijkt, ook al ware dat vermoeden soms minder gegrond. Maar als wij voor die autoriteit buigen, dan behoeven wij ook niet te zwiepen van eerbied voor menschen en menschelijke instellingen, al is het dan nog zoo'n vrome man en zoo'n innig kind en nog zoo'n oud gebruik en al is dat honderdmaal altijd zoo geweest.

Juist dat Woord opent zulke wijde perspectieven. Het jaagt ons bijna een huivering aan, als het ons het ideaal voorhoudt. Denk eens aan de eischen, die Jezus Zijne discipelen voorhoudt. Bij Hem vergeleken is een Tolstoj een armzalige dilettant. Wij willen ook dat herdenken — en hervorming vangt aan met herdenken — met heilig beven, dat is ook Reformatie-mentaliteit, die bidt: „Och of wij uw geboden volbrachten“.

De kerkhervorming begon met de zielshervorming, die Luther in het klooster doorstreed. Zoo moet het nu ook gaan. Hervormingen kan men niemand opdringen. Men kan ze niet aanslaan als Luther zijn 95 theses. Hare noodzakelijkheid moet voorgevoeld en hare komst ingewacht worden. De Reformatie-mentaliteit gaat aan de reformatorische daden vooraf. Die te ontwikkelen is niet het minst doel van ons blad. Tot er iets in ons tintelen gaat en gloeien als in het dichtje van Eichert is verklankt:

Mich küsste traurigen Blickes,
Der Menschheit tiefes Leid
Mich küsste die kranke Sehnsucht
Die nach dem Glück schreit
Mich küsste im Feuersturm
Die fiebernde Not der Zeit.

Zal echter met vrucht in deze richting gewerkt worden, dan moeten onze menschen zich uitspreken. Dan moeten onze voormannen weten wat er in de harten leeft. Dan moeten wij elkander vinden en worstelend voorwaarts gaan. Daartoe is openbaarheid noodig. „Een jonge stem“ als hij, in den Ien jaargang zich uitsprak, heeft weinig navolgers gevonden. Ik wil mij nu eens gaan uitspreken en hoop weer anderen aan 't praten te brengen.

Waarschijnlijk zal ik er wel eens „naast“ zijn. Ik dien mij ook niet aan als Reformator. Ik ben slechts een stem uit de menigte. Als ik er eens „naast“ ben, moet u niet hoos worden. Eens sprak ik in Harlingen. Daar zeggen ze als iemand niet bijzonder op de hoogte is: „Hij is zeker van 't Vlie“ (nl. Vlieland). Dat mag u van mij ook denken. Nu drink ik mijn kop thee uit en breek op. Volgenden Zondag schiel ik weer eens bij u aan. Zie ik u nog in de Avondkerk? Even zien? Ja, de Pausche Mis is niet aan de orde en de Zondag van den Eed ook niet! Ah! daar kunnen wij dan a.s. week over praten, ik wilde dan eens met u praten over reformatorische wenschen aangaande het kerkelijk leven.

N. B.

UIT DE SCHRIFT.

De tegenstelling met de wereld.

Die Hem daarentegen liefhebben, zijn als wanneer de zon opgaat in haar kracht.
Richteren 5:30b.

Onze dagen zijn angstdagen.

De harten der menschen zijn vervuld met vrees. En in die vrees troost de wereld zich met den schijn, en beeldt zich in, dat haar idealen werkelijkheid worden, maar haar verwachting loopt uit op bittere teleurstelling, en haar luchtig spel eindigt in ontzettende ontgoocheling. Wie echter niet teleurgesteld wordt is Gods kind. Wie nooit bedrogen uitkomt zijn zij, die den Heere liefhebben, want luister wat Debora ten slotte van hen zingt.

Zij kan haar lied niet beëindigen met den dood van Gods vijanden.

Haar blik kan niet blijven rusten op den verslagen Sisera, en zijn door smart gebroken moeder, maar zij richt haar oog ten slotte op 's Heeren volk, en van dat volk jubelt zij: Die Hem daarentegen liefhebben zijn, als wanneer de zon opgaat in haar kracht.

Hebt ge wel eens die klimmende zon in haar majesteit en schoonheid aanschouwd?

In onze lage nevellanden is haar ryzend licht vaak omfloersd door grijze sluiers, doch Debora heeft op de hoogte van Kfraim's bergen haar gezien in de volle uitstraling van haar kracht.

Daar is zij in verblindenden glans als een held, vaardig om het pad te loopen. Voor haar wijkt de nachtschaduw. Zij doet de sterren verbleeken. Het geheimzinnige duister drijft zij op de vlucht, en als zij omhoog rijst, zet zij de schepping in gloed. Zij openbaart de schoonheid der natuur. Zij ontdekt de heerlijkheid der aardse dingen, en dan klimt zij al hooger en hooger, totdat zij eindelijk op den vollen middag in haar zenith staat, en triomfeerend haar lichtzeeën over de aarde uitstort.

Zoo nu zijn zij, die den Heere liefhebben.

Van nature is het ook bij hen ellende en donkerheid.

In zichzelf zijn ze geen licht, maar enkel nacht. Eertijds waart gij duisternis...

Maar God heeft hen lief met een eeuwige liefde... Christus heeft hen liefgehad tot in den doode...

Zijn liefde ontsteekt in hun harten het vuur der liefde tot Hem, en dan wijkt het donker, en zij worden licht in den Heere. Doch... klimmend licht. Licht, dat uit de nachtdonkerheid oprijst. Licht, dat vaak nog met de nevelen worstelt. Licht, dat in glans toeneemt, en licht, dat zeker overwint. Zij gaan van kracht tot kracht steeds voort, en zullen eenmaal voor God in Sion verschijnen.

Wat is er een groot contrast tusschen schijn en werkelijkheid!

Naar den schijn der dingen gaat de zon der wereld op in volle kracht, en straalt haar glans in duizendvoudige schittering, en wint de macht van Sisera, maar de werkelijkheid is anders. Alle schittering der wereld is slechts het glinsteren van klatergoud. Alle heerlijkheid des menschen is als een bloem, die verwekt. Alle glans van deze aarde dooft uit, en de weg der goddeloozen is enkel donkerheid, maar het pad der rechtvaardigen is een schijnend licht, voortgaande en lichtende tot den vollen dag. Gods volk blijft in glans klimmen. Zoo is Israël's zon opgegaan, ja door veel wolken en donkerheid heen, en door veel strijd met nevelen en schaduwen, maar toch geklommen, totdat zij in Christus, de Zon der gerechtigheid, haar middaghoogte bereikt, en haar schijnsel werpt over heel de wereld. En zoo breekt zich het licht van Christus' gemeente een weg door alle werelddonkerheden, totdat zij in den grooten dag des Heeren in haar volle zenith staat.

Het is in Jezus' volk klimmend licht.

Het is in ieder van de Zijnen toenemende kracht.

Wat genadelicht stijgt steeds hooger.

Onk al is de schijn tegen.

Door alle donkerheden van zonde en strijd.

Zelfs in de duisternis valt des doods.

Dan gaat de zon van Gods kind niet onder.

Zijn sterven is geen sterven van het ware leven.

Het waarachtig levenslicht dooft niet uit, maar in het sterven trekt er slechts even een verduisterende wolk langs het licht, en door die schaduwen des doods stijgt het tot de hemelsche middaghoogte, waar het eeuwig schijnen en stralen zal in zuiveren glans en blinkenden luister.

Als de zon, die opgaat in haar kracht...

Gij stemt dat misschien niet voetstoots toe...

Gij denkt aan de donkerheden, die zich dikwerf om u leggen, en gij denkt aan de schaduwen van twijfel en onzekerheid, waarmee gij te worstelen hebt, en gij ziet in uw leven vaak weinig van het winnende licht, dat over de duisternis triomfeert. Het schijnt u meer nacht dan morgen te zijn; meer toenemende donkerheid dan klimmende glans, en de vraag ontperst zich aan uw gedrukte en neergebogen ziel: heeft God vergeten genadig te zijn?

En toch: als de zon, opgaande in haar kracht...

En toch is het voor Gods kind klimmend licht. Toch wint ook voor u, door onweder voortgedrevene, de zonneshijn van 's Heeren genade den strijd. Hij laat Zijn werk niet varen, en gij zijt en blijft als de morgenzon, die aan den hemel stijgt, en zegepraalt over alle wolken en duister.

Onze dagen zijn angstdagen.

Donkerheid bedekt de wereld.

Brede schaduwen versomberen het leven.

Dikke wolken drijven aan.

Maar in die donkerheid is Gods volk veilig.

Christus' gemeente is zeker van haar zaak.

Zij is als de zon, die opgaat in haar kracht.

Zij alleen heeft het licht, en zij alleen gaat tot het licht.

Haar glans triomfeert over alle, alle wereldduister.

De rechtvaardigen zullen blinken als de middag-zon.

K. D.

KERKELIJK LEVEN.

— Gereformeerde Apologetiek.

Op verzoek van de pers maakte ik het volgende verslag van mijn inaugurele oratie voor haar gereed.

Het is bekend, zeide spr., hoe mijn vereerde leermeester en groote voorganger Bavinck, toen hij zijn leven volgde wegstroomen, den wensch koesterde nog eenmaal de pen te hanteeren om gereformeerd Nederland te waarschuwen voor de

zware tijden, die hij komen zag. Laat mij niet om zijn taak over te nemen — want wat hij wilde zeggen bleef voor ieder verborgen —, maar om te gehoorzamen aan eigen innerlijken aandrang, mogen beginnen waar hij wilde eindigen.

Men behoeft nog niet door de oogen van een Spengler te zien om tot de overtuiging te komen, dat de Westersche beschaving een geweldige crisis doormaakt in het staatkundige, in het oeconomische en bovenal in het geestelijke. Men was trotsch op het nieuwe wereldbeeld, door modernen tijd geschapen. Thans echter komen Natorp o.a. er voor uit, dat geen tijd zoo arm was als de onze. Elke tijd had een wereldbeeld, de onze niet.

Het groote kenmerk van onze tijd is, dat hij geen kenmerk heeft. Men is goed gesorteerd in wereldbeschouwingen, maar niet één ervan domineert. Tegenover den juichtoon: de ziel overwint, wordt weer gehoord het rauwe geschreeuw van het materialisme.

Daar eenheidsgebrek komt ook uit in wetenschap, kunst, cultuur, zedelijkheid en religie. Wat deze laatste betreft: er is in onze tijd wel plaats voor de religie, maar dan voor de zoogenaamde vrije religie of liever vrije religies. Het christendom met zijn pretentie de eenig ware, de absolute religie te zijn, kan in de oogen van den modernen mensch geen genade vinden. Men trekt van alle kanten tegen het christendom op. De aanval richt zich niet slechts tegen den bovenbouw der kerk, maar bedoelt haar te ontblooten tot haar fundamenteel toe.

Hiertegenover hebben kerk en wetenschap te verdedigen. Men heeft dat allerwegen gevoeld. De apologetiek bloeit. Alleen van gereformeerde zijde is er tot nu toe weinig aan gedaan. Kuypers en Bavinck, onder den indruk van de litteerische apologetische school, verwachtten vroeger van apologetiek geen heil. Maar Kuypers voorspelde, dat het eisch van den toestand zou kunnen worden om apologetisch van ons af te spreken. In dit stadium verkeerden we thans.

De geschiedenis van de apologetiek en de apologetiek in den nieuweren tijd is een tijdsgeschiedenis. Van Hugo de Groot tot nu toe laat zij zich samenvatten in deze twee woorden: „beweisen“ en „begründen“. Vóór Schleiermacher wilde men de waarheid van het christendom bewijzen voor het natuurlijk verstand. Na Schleiermacher wil men de apologetiek „begründen“ op de religieuze ervaring. Het eerste liep uit op rationalisme, het tweede op subjectivisme. Nog altijd loopt de apologetiek in een doolhof rond.

Het is daarom harde noodzaak, een apologetiek van den grond af op te bouwen. Jammer, dat wij in onze Gereformeerde theologie zoo weinig vinden, dat daarbij dienen kan. Wel verdedigden onze vaders de belijdenis tegen roomschen, joden, heidendom, mohammedanisme, atheïsme, maar de grootste vijand werd niet van het begin af herkend: het humanisme. Dit humanisme trad met Melancthon de reformatorische kerk binnen. Het heeft tot diepstelligend beginsel: de autonomie van den mensch. In het kerkelijke leven schoot het eerst geen wortel. Wel in de wetenschap (behalve in de theologie). Die is op reformatorisch terrein nooit anders dan in synthese met het humanisme beoefend. En wat Troeltsch noemt het nieuw-protestantisme is de eendellijke overwinning van het humanisme ook in het kerkelijk en wetenschappelijke. Dat humanisme vreesde thans echter zijn ondergang. Zijn grondgedachte: de autonomie van den mensch, blijft wel gehuldigd, maar zijn gewijzigd middeleeuwsch karakter kan het bijna niet handhaven; Schopenhauer, Nietzsche, Stirner, Darwin en vele anderen hebben door hun theorieën dat humanisme op zijn grondslagen doen wankelen. Had de reformatie zich tegenover het humanisme van haar apologetische roeping gekweten, het ware naar onze berekening zoover niet gekomen.

Komende tot het begrip en de taak der apologetiek wordt opgemerkt, dat zij zuiver antithetisch moet worden opgevat. Het belangrijkste verschil tusschen apologetiek en apologetiek mag nooit uit het oog worden verloren. Maar dit hebben zij gemeen: de idee der verdediging.

Wat moet worden verdedigd? In de gebruikelijke taal zou men zeggen: de geloovige wereldbeschouwing. Maar wereldbeschouwing is hier te eng. Er wordt bovenal aanslag gepleegd op onze Godsbeschouwing. Ook op onze levensbeschouwing. Gods, wereld- en levensbeschouwing liggen saam besloten in het dogma, hier niet verstaan als een reeks afzonderlijke dogmata, maar als een eenheid.

Maar daarom kan ook niet worden volstaan met een „Christelijke“ apologetiek. Het christelijke openbaart zich nu eenmaal in een bepaalden vorm. Een vormloos christendom is een Gedankending. Daarenboven zou het van weinig tolerantie tegenover andere christelijke richtingen getuigen, wanneer wij een Gereformeerde apologetiek voor de christelijke uitgaaven. Onze Universiteit leeft uit de overtuiging, dat er een speciaal gereformeerde Gods- en wereld- en levensbeschouwing bestaat. Zij eischt, dat haar apologetiek gereformeerd zal zijn. Ook kan op Bavinck's gereformeerde dogmatiek niet anders correspondeeren dan een gereformeerde apologetiek. Vanzelf sluit dit samenwerking met den apologetischen arbeid van andere richtingen niet uit. Een gereformeerde apologetiek verkeert in gunstiger conditie dan eenige andere. Zelfs niet-geestverwanten bewonderen het grootsche Gedankens-complex van het Calvinisme. Het geloovig verstand vindt nergens zulk een bevrediging als in de gereformeerde wetenschap.

De gereformeerde apologetiek heeft haar verdediging te richten tegen alles, wat het gereformeerde dogma aanvalt, ook tegen de haeresie. Zij is bij uitstek een „Gegenwartswissenschaft“. Haar verhouding tot dogmatiek en filosofie dient zuiver te worden gehouden.

De methode der gereformeerde dogmatiek moet anders zijn dan die van het rade-bewijs of den

ervaris van de Men la het G het itz tegen De ma zuiver Einc niet w oversc de do volgen voorn tweede ander met W refo van d overw gehad Nad heeft I gen, v volgen gebrui

Dit ver welke ik inkorten o den. Zij, in dit ver niet heb e Inmidde kondiging in Kampe Naar re teur eiger Ik schr dien regel voor hij - Laat ik alle corre ontkent. E harer, op op bl. 51-2 den er nu anderde il in: „doof of vrouw Misschie Ik viel kunnen ve bepleitte, En nu den uitge krap toeg

— Nalef.

Het bro Wij sla belangstell Wij heb niet daari En daar Met ram op zich le grijpen. Aangebe Ongevra Er wor of een pre De part uitvechten. Wij verg Dit kan wel onze voor onze maken. Zoo trof den hoofd Vrijzinnige Hij voor weg der erg.

Na a meebre heden, Zeken wensch van on verhand Inder Maar vrede - Moet Wij l nu, toe gaat! Geste en de v ljk ver Geste vormde zinnigh Deze den ell over en De kl dezer ge Geste Zou - zijn gels